

שבועות שתיים פרק ראשון שבועות ג.

עין משפט נר מצוה

- א ז מיי פ"ב מהל' עינים הלכו ו קמג שס טו ט"ע י"ד סי קפא טע"ף יא:
- ח ב מיי פ"א מהל' שבעות הלכה א ז טו ט"ע י"ד סי רלו טע"ף ז:
- ט ג מיי פ"א מהל' שבעות הלכה א:
- י ד מיי פ"ב ופ"ג מהל' שבת סמו לאין סה טו ט"ע י"ד סי שמו:
- יא ה מיי פ"א מהל' טומאת צרעת הל' ז:

רבינו הגאון

על הזקן שתיים והן שתיים שהן ארבע כדתי שתיים מיכן ושתיים מיכן ואחת מלמטה חרא ומיחייב עולה תרתי תנא נמי בהרה שבועות שתיים שהן ארבע. ואידי דתנא שבועות תנא נמי ידיעות הטומאה בדפרשה אחת כתיב ותרוייהו בקרבן עולה ויורד נהנה. אם עשיר כתיב כשהוא או שיעיר ואם לאו שתי תורים או שני בני יונה. ואידי דתנא נמי תנא נמי יציאות השבת ומראות נגעים דמיינן להו. ואידי דתנא נמי ידיעות הטומאה הויין דידהו מעט פסיק שרי להו ודורו שבעות: שבועה אשכול ושלא אוכל שאכלתי ושלא אכלתי. ונה שתיים להבא ושתיים לשיעור. ידיעות הטומאה ולא ידע הקדש ולא המקדש או ידע ידיעות הקדש והמקדש ולא ידע הטומאה הרי אלו שתיים שהן ד'. וכן הוצאה דעני והוצאה דבעל הבית הכנסה דעני והכנסה דבעל הבית הרי אלו יציאות שתיים שהן ארבע. ומקשינן מי מנתי' או ר' ישמעאל קשיא שבועות. ודחין בפי' ר' ישמעאל אומר אינו [תייב] אלא על העדות שאמר להרע או להטיב ואין אוקימנא למנתי' שאכלתי ושלא אכלתי שהוא לעבר. אי ר' עקיבא קשיא ידיעות. על העלם מקדש. ואין אוקימנא למנתי' על העלם זה וזה. ופרקינן איבעית תימא ר' ישמעאל. לעולם ארבע הן ומתן לחיוב והן שלא אוכל ושאוכל. ומתן לפטור שאכלתי ושלא אכלתי. ואיבעית תימא ר' עקיבא מהן לחיוב ומתן לפטור:

ועל הזקן שתיים מבאין. נראה דמשמית ונשחת שניהם חייבין כמו בהקפת הראש דלמחר צ"ב ז' זורים (מיר דף נז: ושם) אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואע"ג דהתם דריש מדמכתיב לא תקיפו לשון רבים וזקן כתיב לא משמית לשון יחיד הא כתיב נמי צבנהים לא יגלחו לשון רבים וילפינן מהדדי לענין גילוח שיש צו השחתה צפרק צ' זורים (שם דף נח:)

וצג"ש דפאת פאת ילפינן מהדדי צפ"ק דקדושין (דף לה: ושם) וזהו דלמחר תניא צמוספתא [פ"ג] דמכות המשמית פאת זקנו של חזירו שניהם חייבין ואסור לישאל להניח לנכרי להקיף ראשו ולהשחית זקנו דלא אמר רב הונא צפ"ב ז' זורים (מיר דף נז:). המקיף את הקטן חייב וה"ה איפכא ללא מקיש מקיף לניקף וואע"ג דהתם פליג עליה רב אלף בר אבהו משום דכתיב לא תקיפו אחד המקיף ואחד הניקף משמע ואמתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב ומשמע התם דלרצ אלף בר אבהו אפי' איסורא דרצנן ליכא מדקאמר ליה לרב הונא צינן הקטנים לדין מאן מגלח להו א"ל חובה משמע דלדידיה ניחא דשרי אפי' לאיש אין הלכה כרב אלף דסתמא דהש"ס צפרק א' דצבא מליעא (דף י:). כרב הונא דקאמר איכא צינייהו איש דלמחר לאשה תקיף לי קטן דללישא דתלי צבא חיובא הכא אשה לאו צת חיובא היא מיחייב שולח משמע דאי מקיף ליה גדול מיחייב ועוד נראה דאפי' רב אלף מתייב היכא דניקף צב חיובא אע"ג דמקיף לאו צב חיובא ולא פטר אלף היכא דניקף לאו צב חיובא הוא מדלא קאמר איש דלמחר לקטן או לנכרי חקיף לי גדול והוי נפקותא לרב

הא דלמחר רחיה רחיה דלמחר ציבמות (דף ה: ושם) דלתי עשה דמזורע ודחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרב אלף אמאי דחי הא אפטר לקיים שייכס דיש לדחות דאצטריך קרא למימר דחייב היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדכתיב למימר צפ' שילוח הקן (חולין דף קמא). דלתי עשה דמזורע ודחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אבל יש להביא רחיה מפ' צ' זורים (מיר דף נז:). דקאמר דלמחר לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל צבשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשתא אי שרי לרב אלף כי מקיף ליה לאו צב חיובא אכתיב תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפו לאו צב חיובא דהא שמואל כרב אלף ס"ל מדשרי להקיף צבשה וקטן ומשמע דמקיף צב חיובא הוא דלא פירש צבשה וקטן ומגלח להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהתראה אחת איירי וצגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מן כדי ליצור דלא מ"ל אישמתיין דאי צבמה התראות לא הוה פליג ר' אליעזר צפ' צבתא דמכות (דף ב:). דלמחר אס נטלן כולן כחתיב אינו חייב צבא אחת ואע"ג דהתם מנכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מלקותו ור' אליעזר לית ליה מחלוקת **גב' הדרו בתיבי** ודמיינן אהרדי. צנועמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדלמחר צמס' נדרים (דף ג:). וא"ת גבי מראות נגעים ליתני כולהו דדמיינן אהרדי צקרנן עולה ויורד וי"ל דליתיה דלית דלות וא"ת מ"מ ליתני צמתימין קודם יציאות שבת כיון דליתא דלות ודמי טפי לשבועות וי"ל דהני לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש צרישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אידי** דוהורן מי"ייהו. אע"ג דנפשי מלייהו משבועות צטוי ושבועות העדות ושבועות הפקדון ושבועות הדיינין:

והדר תני שבועות. אע"ג דלא דמי ידיעות מפרש מילי ידיעות צרישא והדר תני שתיים שהן ארבע צרישא: **שהן ארבע אב"תי ו"א אב"תי**. וא"ת ומה דוחקיה לפרושי הכי דהשתא קשיא ליה צמון אי ר' ישמעאל האמר אינו חייב כו' לינא שהן ארבע אצרוק ולא אצרוק ונתוקמא מתנייתין שפיר כר' ישמעאל וי"ל דצפ"ג (לקמן דף יט:). כהדיא תנן שהן ארבע אכלתי ולא אכלתי והיא מתנייתין קיימא לפרושי מתנייתין דהכא ואין להקשות דליתני שתיים שהן שמונה אצרוק ולא אצרוק ורקמי ולא ורקמי דלא תני אלף דבר וחילופו כדפירש צנוטרס צמתימין: **א** ר' ישמעאל הא אומר אין חייב כו'. וא"ת תקשי ליה נמי ידיעות דמתנייתין צביא ידיעה צתחלה כדתנן כל שיש צה ידיעה צתחלה כו' ור' ישמעאל לא צעי ידיעה צתחלה כדמוכח צפירקין (דף ט:). דקאמר לר' ישמעאל אין צה ידיעה צתחלה ויש צה ידיעה צסוף צב קרבן הוא ואמר נמי צספ"ב (לקמן דף יט:). הא מני ר' ישמעאל הוא דלא צעי ידיעה צתחלה וי"ל דמדיעות לא צעי למיפק דהמ"ל דיעה דמתני' היינו ידיעה צית רבו ור' ישמעאל סבר לה כרבי דלמחר ידיעה צתחלה צירושלמי ר' ישמעאל כרבי רובי כר' ישמעאל אע"ג דגמ' דידן פליג אירושלמי וסבר דתי' ישמעאל לא צעי ידיעה צתחלה אפי' ידיעה צית רבו מדלא מוקי לקמן דחיוון מכפר אפי' צה ידיעה צתחלה אפי' ידיעה צית רבו משמע דלעולם צב קרבן הוא אפי' אין צו ידיעה צתחלה כלל וכן משמע צפ"ב (לקמן דף יד: ושם) דעיי ר' ירמיה צן צבל שאלה לאיי ועלמס ממנו מקום מקדש מהו וקאמר אי אליבא דר' ישמעאל הא לא צעי ידיעה צתחלה ומסקי דרבי אליבא דרבי דעיי ידיעה צית רבו משמע דר' ישמעאל לא צעי ידיעה כלל צתחלה מ"מ השתא אי הוה מצי אתיא מתנייתין כר' ישמעאל נימא דודאי צעי ר' ישמעאל ידיעה צית רבו אבל לפי האמת דמתנייתין אתיא כרבי אמרי' דר' ישמעאל לא צעי ידיעה צתחלה כלל דלא מנינו תנא דסבר דהוי ידיעה צית רבו ידיעה צית רבו וימיהו מתנייתין דפ"ב (שם). דקאי לפרושי פירקין משמע קמת דעיי ידיעה גמורה דקמי' נטומא וידע משמע שהיעה היא אחר שנטומא דהיא ידיעה הטומאה לאפוקי ידיעה צית רבו דהיא קודם הטומאה ונראה דמדיעות לא מני למיפקר שהיה יכול לדחוק ולתרוץ כדקאמר התם יי מקראי לית ליה מגמרא אית ליה: **מהן לחיוב** מהן לפטור. אהאי סינויא ואשניויה דמלקות ה"מ למיפקר מסיפא דמוכח דמתני' לענין חיוב קרבן וא"ת צשלמא כי מוקי לה כר' ישמעאל דאע"ג דאינו חייב אלף על העדות מ"מ שפיר תני צהו שהן ארבע הוהיל וקעביד איסורא צמוזד אבל כי מוקי כר' עקיבא אמאי תני ליה כלל כיון דשוגג הוא ולא מיימי קרבן וי"ל דמ"מ חשבי צהו שפיר שהן ארבע הוהיל וקעביד איסורא צשוגג: הא

ועל הזקן שתיים. מכל ד' צ' דעיים לפי שהלחי רחצ כנגד הדעיים ויש לכל דבר רחצ קנה לשני דדין צראשו: וא' מלמטה. צנוטר שהלחיים ממוכרין שם והעלם קר מלמטה צנוטר שקורין מוטוין צלע"ז: **חדא**. אזהרה דמיחייב עליה תרתי היינו דומיא דשתיים שהן ארבע: **לכולהו**. כל צ' שהן ד' שמאל שגאס כאן: **ודמיינן להדדי צקרנן עולה ויורד**. צבא דמיינן להדדי ששתייהן עולה ויורד: **ומפרש ידיעות**. דקמני את שיש צה ידיעה וכו' ופריש כולה מתני' מילי ידיעות טומאה ושצקניהו למלתא דשבועות: **דווערין מילייהו**. שני פריקים אלו הראשונים: **שרי להו**. מתיר אותן. כלומר מתיר התנא עלמנו מהן ונפטור מהן תחלה: **שבועות שתיים וכו'**. פרישית לכוליה צמתינן: **ידיעות טומאה קדש**. שנעלמה ממנו טומאה ואכל קדש: **ידיעות טומאה דמקדש**. שנעלמה ממנו ידיעת טומאה וכנס למקדש: **ידיעה קדש**. שנעלמה ממנו ידיעת קדש וסבור שאין זה קדש ומתחלה ידע: **הואלה עניני העומד צפון: והואלה צבעל הבית**. העומד צפון: **שאת ובהרת**. אבל ספחת אינו שם נגע אלף שם מולדה כדמפרש לקמן (דף ו:). צפרקין: אינו חייב קרבן: **אלף על העמידה**. דדייק להרע או להטיב לקמן צפ"ג ו: ואי רבי עקיבא האמר כו'. צמתימין צפרק שני ומתימין קמני שהן ארבע: מה

לעני רש"י
מבט"ן. סנטר

מוסף רש"י

ועל הזקן שתיים מיכן ושתיים מיכן. תמס פאת ט' לו לזקן, אחד למטה מן הארון, מקום שלמי התמון יולא ומתפרד שם, ושם נקרא פאה צבחו של לוי שבוטל לחוק ששם מתחלה הזקן וכל פיה שמעלה עד הדיעה צבלל פאת הראש היא, ושתי השבועות כל אחד מהן לטוף הלי נקרא פאה, ואחת מלמטה. שיער צפון השבועות צבמעט הסנטר שלעיות מנתי' (מכות ב:). שתיים שאוכל ושלא אוכל. הן שתיים המושבות, דכתיב להרע או להטיב, דמשמע להבא, ולא אוכל להרע, אוכל להטיב, שהן ארבע אכלתי ושלא אכלתי. הן שתיים הטומאות ממדת חכמים, כדילף לה ר"ע לקמן (כה). מריבו הכמו (לקמן יט:).

אלא על העתיד לבוא אי ר' עקיבא האמר ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל איבעית אימא ר' עקיבא איבעית אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור ואיבעית אימא רבי עקיבא אימא רבי ישמעאל מהן לחיוב ומהן לפטור

אדם ויש לדחות משום דלרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף לא יניח גדול להקיף עלמנו ונכרי אין להביא רחיה רחיה דלמחר ציבמות (דף ה: ושם) דלתי עשה דמזורע ודחי לאו דהקפה מדכתיב ראשו משמע דכ"ע מודו דאסור ע"י אשה ונכרי דאי שרי לרב אלף אמאי דחי הא אפטר לקיים שייכס דיש לדחות דאצטריך קרא למימר דחייב היכא דאין שם אשה ונכרי ואין לומר ימתין עד שימצא אשה או נכרי או קטן מדכתיב למימר צפ' שילוח הקן (חולין דף קמא). דלתי עשה דמזורע ודחי עשה דשילוח הקן ולא אמרינן ימתין עד שימצא אחר אבל יש להביא רחיה מפ' צ' זורים (מיר דף נז:). דקאמר דלמחר לאו טמאין אינון וקעביד הקפה ומשני שמואל צבשה וקטן ודייק התם דקסבר שמואל דהקפת כל הראש שמה הקפה מדלא אוקי בגדול והשתא אי שרי לרב אלף כי מקיף ליה לאו צב חיובא אכתיב תקשי ליה ולוקמה בגדול ויקיפו לאו צב חיובא דהא שמואל כרב אלף ס"ל מדשרי להקיף צבשה וקטן ומשמע דמקיף צב חיובא הוא דלא פירש צבשה וקטן ומגלח להו אשה וקטן: **חדא** דמיחייב ע"ה תרתי. בהתראה אחת איירי וצגילוח צבת אחת או צוה אחר זה מן כדי ליצור דלא מ"ל אישמתיין דאי צבמה התראות לא הוה פליג ר' אליעזר צפ' צבתא דמכות (דף ב:). דלמחר אס נטלן כולן כחתיב אינו חייב צבא אחת ואע"ג דהתם מנכרי קרא למחייב על כל קרחה וקרחה ועל כל שריטה ושריטה הכא לא נריך קרא דפאות מלקותו ור' אליעזר לית ליה מחלוקת **גב' הדרו בתיבי** ודמיינן אהרדי. צנועמא דכתיבי גבי הדדי סגי כדלמחר צמס' נדרים (דף ג:). וא"ת גבי מראות נגעים ליתני כולהו דדמיינן אהרדי צקרנן עולה ויורד וי"ל דליתיה דלית דלות וא"ת מ"מ ליתני צמתימין קודם יציאות שבת כיון דליתא דלות ודמי טפי לשבועות וי"ל דהני לכפר והני להכשיר: **פתח** בשבועות ומפרש ידיעות. וליכא למימר דמינה דסליק מפרש צרישא דהא ממראות נגעים קא סליק: **אידי** דוהורן מי"ייהו. אע"ג דנפשי מלייהו משבועות צטוי ושבועות העדות ושבועות הפקדון ושבועות הדיינין: